

Religionsmøde og mellemkirkeligt arbejde

Nordisk dialogkonference København 2024

Nordiske majoritetskirker og det oprindelige religionsmøde belyst gennem DIALOG, IDENTITET OG ÅNDSFRIHED

Af: *Merete Juel Povlsen & Helle Barnhøj*

Hvert 1½ år afholdes på skift i de nordiske lande religionsdialogkonferencer. For 3. gang var Danmark vært for konferencen, som fandt sted på Diakonissestiftelsen på Frederiksberg. Konferencerne er af stor betydning for dem, der til dagligt står i et kultur- og religionsmøde, det være sig lokalt, på stiftsplan eller nationalt. Det er vigtigt at mødes med kolleger fra de nordiske lande og udveksle erfaringer, forhåbentlig blive klogere og ikke mindst give rum og plads for at finde nye vinkler på et afgørende felt.

Den nordiske dialogkonference blev i år afholdt d. 24.-26. september, faciliteret af *Folkekirke og Religionsmøde*. Deltagerne var repræsentanter fra danske, norske og svenske kirker, der dagligt arbejder med religionsmøde og religionsdialog. Fra Fyens Stift deltog vi fire personer, tre ansatte og et bestyrelsesmedlem i Folkekirkens Tværkulturelle Samarbejde i Odense (Helle Barnhøj, Daniela Jensen, Jesper Hougaard Larsen og Merete Juel Povlsen).

Konferencen indeholdt oplæg og supplerende paneldebatter og samtalefora med forskellige perspektiver af både teoretisk og praktisk karakter, fra teologiske forskeres "helikopterperspektiv" til erfaringsudvekslinger af hverdagspraksis, hvor religionsdialogen etableres.

Konferencens første teologiske oplæg blev afholdt af professor Marianne Moyaert fra Belgien (ansat på det teologiske fakultet i Amsterdam) med titlen "Theologies of religion".

Det blev et yderst spændende foredrag, som udfordrede de grundlæggende præmisser for religionsdialog. Moyaert påpegede bl.a., at vi må have et særligt fokus på vore blinde vinkler, som allerede i udgangspunktet ligger indlejret i vores forståelse af og udøvelse af religionsdialog. Hun påpegede, at vi må forholde os til vores kristne historie med alt hvad det indeholder af svære perioder, der er uforlignelige med det kristne budskab. Og vi overser i vores iver efter dialog alle de vigtige magtfaktorer, som er uundgåelige i mødet mellem mennesker: om vi er en del af en majoritetsreligion, vores køn, alder og ikke mindst race.

Og alt dette må vi være yderst bevidste om i mødet med mennesker af en anden tro.

Dette oplæg frembragte undertegnede stor ydmyghed overfor det vigtige, men samtidig meget udfordrende arbejde, som religionsdialog er. For hvordan træder vi varsomt ind i dialogen, når vi kommer fra den danske folkekirke, der jo tydeligvis er majoritetsreligion i Danmark, uden at agere som en elefant i et glashus?

I Danmark har Grundtvigs begreb "åndsfrihed" præget den demokratiske tradition siden grundloven. Især i politisk tænkning har det været brugt til at kortlægge, hvordan man som samfund kan forholde sig til holdningsmæssige forskelle i befolkningen. Selvom ordet åndsfrihed kan virke som en reminiscens fra 1800-tallet og måske give association til at handle om "ånd", altså noget religiøst, så er det i 2024 stadig noget, som vi tilstræber i dannelsen for de kommende generationer, da der i Folkeskoleloven står: *Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.*

På konferencen blev begrebet, åndsfrihed belyst ud fra beslægtede begreber som tolerance, frisind og frihedsrettigheder. Men også åndsfrihed ift. til identitetsdannelse som menneske og borger i et samfund, f.eks. som det fremgår af Folkeskolens formål.

I forhold til at repræsentere majoritetsreligionen i den dialog, der forgår i mødet med andre religioner i Danmark, kan vi spørge os selv, om vores kulturelle åndsfrie afsæt er et ideal, der bliver til endnu en blind vinkel i dialogen, eller om det netop kan give os den nødvendige bevidsthed om den udfordring vi står i, når vi insisterer på dialog?

Det var i øvrigt tankevækkende at opdage, at begrebet, åndsfrihed er dansk og ikke nordisk. De svenske kolleger forsøgte at oversætte det, men resultatet blev mere en bekræftelse af, at forståelsen af åndsfrihed er snævert kulturelt betinget, selvom vi synes, at vi deler meget med vores nordiske naboer.

Den afsluttende respons på hele konferencen kom ved lektor ved Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet, Johanne Stubbe Teglbjærg Kristensen med sin vinkel på religionsteologiens iboende udfordringer. Med udgangspunkt i både sin egen livshistorie og i den tyske teolog Wolfhart Pannenberg italesatte hun vigtige teologiske

begreber, som grundlæggende pegede på, at vi må turde være i det svære "space of discomfort", for når vi har at gøre med Gud, er der også plads til det, der ikke er af Gud.

Således opmuntret til alligevel ydmygt at forsøge dialogen, på trods af de svære præmisser.

Konferencens teoretiske oplæg blev suppleret af eksempler på religionsdialog i praksis. Det fremgik dels af *Landerapporterne*, der fremlagde forskellige bud på, hvordan religionsdialog praktiseres på mødesteder i f.eks. kirker, moskeer, skoler. Et arbejde, der også udfordres af verdenssituationen. Således kunne flere oplægsholdere berette om, hvordan religionsdialogen i øjeblikket er under indflydelse af krigen i Gaza.

Religionsmøde imellem majoritetskirkerne i Norden er ikke kun mødet med de indvandrende religioner. Den grønlandske biskop, Paneeraq Siegstad Munk talte om mødet imellem kristendommen og det oprindelige folk i Grønland, noget hun selv personificerer som inuit og biskop i Folkekirken. Paneeraq har bl.a. været med til at samle stemmer fra oprindelige folk på tværs af verdensdele til udarbejdelse af Det lutherske Verdensforbunds resolution om oprindelige folk, og hun fortalte om hvilke udfordringer religionsmødet har haft og stadig kan have i Grønland ca. 300 år efter, at Hans Egede førte kristendommen til Grønland.

Et andet eksempel på religionsdialog i praksis var spillet "Samtaleåbneren". Et spil med en række spørgsmål om livssyn og tro udviklet af Folkekirke og Religionsmøde i samarbejde med spiludvikler Lise Damkjær. Spillet er udviklet til brug i personalegrupper på offentlige institutioner, hvor der arbejdes med borgere, patienter eller studerende/elever. Det er tænkt til at italesætte de spørgsmål, der naturligt opstår i fora, hvor forskellige livssyn mødes.

I Folkekirkens Tværkulturelle Samarbejde (FTS) består vores arbejde i at invitere til religionsmøde. Et møde, der fører til dialog. Vi siger i FTS, at vores brugere kan komme som de er, og gå som de er. Med det mener vi, at vi ikke er ude på at overbevise nogen om et bestemt livssyn eller en bestemt religion. Men vi må ikke underkende, at der altid sker en eller anden form for påvirkning eller afsmitning i et møde. Vi må heller ikke være blinde for, at vi bliver opfattet eller fortolket på en bestemt måde, fordi vi repræsenterer majoriteten i forhold til livssyn og religion. På konferencen blev vi mindet om vores "blinde vinkel", men også bekræftet i at vi skal fortsætte med at arbejde for mødet og dialogen, selvom det ind imellem kan være svært, fordi man nogle gange kan mangle ord, hvis man kommer til at anse sig selv som udelukkende privilegeret majoritetskirke.